

VÝROČÍ: Několik vět otřáslo režimem. Petici podepsalo 40 tisíc lidí

Foto: Koruna Česká, se svolením/Historik Petr Placák

Před sedmatřiceti lety 29. června 1989 byla zveřejněna petice Několik vět. Historici a politologové ji označují za jeden z nejvýznamnějších dokumentů československého disentu, který vedl až k událostem listopadu 1989.

Text, který vznikl z iniciativy Charty 77, se během několika měsíců stal symbolem občanského odporu proti komunistickému režimu. Historik a vědecký pracovník Ústavu pro studium totalitních režimů Petr Placák prohlásil, že šlo o mimořádně důležitý dokument.

Vznikl v atmosféře, kdy po Palachově týdnu začátkem roku 1989 přestávala být loajální komunistickému režimu jedna skupina lidí za druhou, včetně vědeckých pracovníků a veřejně známých osobností.

"Když se Václav Havel vrátil z vězení, rozhodl se, že je tohoto posunu třeba využít. Několik vět bylo formulováno tak, aby je podepsalo co nejvíc lidí. A to se také stalo. Šlo o důležitý krok, který v důsledku vedl až k událostem v listopadu 1989," řekl historik naší redakci.

Vít Hloušek, politolog a profesor Metropolitní univerzity v Praze, přirovnává význam petice k Chartě 77. "Možná byl dokonce ještě větší. Šlo o první opravdu masovou reakci proti režimu," uvedl pro server PrahaIN.cz Hloušek.

Sedm bodů

Dokument vznikl na jaře roku 1989. Mezi jeho hlavní iniciátory patřili Václav Havel, Jiří Křižan, Stanislav Devátý a Alexandr Vondra. Právě Jiří Křižan také vymyslel název manifestu.

Petice Několik vět žádala v sedmi bodech propuštění politických vězňů, neomezenou svobodu shromažďování, legalizaci nezávislých iniciativ, zrušení cenzury a nezávislé sdělovací prostředky. Dále respektování náboženské svobody, péči o životní prostředí a zahájení svobodné diskuse o hlavních otázkách a problémech poválečných československých dějin.

Petice byla otevřená a mohl ji podepsat každý. První informace o jejím vzniku přinesly tehdy populární zahraniční rozhlasové stanice Hlas Ameriky a BBC. Stanice Svobodná Evropa a Hlas Ameriky pravidelně přinášely jména signatářů. V tištěné podobě se text objevil v samizdatových Lidových novinách.

Signál k útoku

Text petice byl mírný. Nepožadoval změnu vlády ani nezpochybňoval tehdy ústavně zakotvenou vedoucí úlohu Komunistické strany Československa. Přesto proti Několika větám rozpoutaly státní orgány rozsáhlou protikampaň i teror bezpečnostních složek. Komunistický režim reagoval okamžitě.

Hned 30. června 1989 vyšel v deníku Rudé právo článek *Kdo seje vítr*, jehož autorem byl hlavní komentátor a ideolog Jaroslav Kojzar. Petici odsoudil jako protistátní provokaci a signatáře označil za "notorické nepřátele socialismu".

Kojzar ji charakterizoval jako pokus o rozvrácení republiky a snahu o návrat kapitalismu. Dne 1. července 1989 zveřejnilo Rudé právo další článek s názvem *Co mají za lubem? Ve společnosti, ale od událostí v lednu 1989 panovalo značné napětí. Texty v Rudém právu měly přesně opačný efekt a staly se spouštěčem masivní podpory Několika vět.*

Oba články byly zároveň signálem pro státní aparát k tvrdým postihům signatářů petice. Komunistický režim je podle svého zvyku obvinil ze snahy o "konfrontaci se socialistickým státním zřízením".

Řada signatářů čelila represím. Někteří byli trestně stíháni pro údajné pobuřování. Bezpečnostní složky provedly sérii domovních prohlídek u Alexandra Vondry, Stanislava Devátého, Jana Urbana nebo Jiřího Křižana. O řádění Státní bezpečnosti podrobně informuje [Ústav pro studium totalitních režimů](#).

Cílem útoků se také staly známé osobnosti, které dokument podpořily. Například herci Josef Kemr, písničkář Pavel Lohonka Žalman, herec Jan Čenský, zpěvačka Hana Zagorová, režisér Jiří Menzel, divadelník Jiří Suchý, písničkář Slávek Janoušek, herečka Eva Truda Vidlářová a další.

40 tisíc podpisů

Řada lidí čelila trestnímu stíhání a dalším represím za šíření textu petice a sběr podpisů, někteří byli vyhozeni ze zaměstnání. Dokument přesto podpořila veřejnost i řada dalších významných osobností kulturního, vědeckého i veřejného života. Pod petici se postupně podepsalo přibližně 40 tisíc osob.

„Připojili se lidé, kteří předtím nebyli v žádném užším kontaktu s disentem. Šlo o obecný vzkaz režimu a byl to první průnik antikomunismu směrem k širšímu společenství,” řekl politolog Vít Hloušek.

Bezprostřední účel petice Několik vět nesplnila, protože komunistický režim a komunistické elity sama o sobě k ničemu nepřinutila. „Její autoři určitě mohou být spokojeni, byť těchto cílů v době, kdy petice vznikla, nedosáhla. Z širšího pohledu se ale jedná o jeden z těch důležitých prvků, které vedly až k revoluci a k pádu komunismu v Československu,” připomněl Vít Hloušek.

